

ΘΕΑΤΡΟ - ΟΠΕΡΑ

«Σεμπάστιαν»: Μια περφόρμανς της Nona Melancholia, συνεπής στη λογική και την αισθητική της Ομάδας

Οι νεαροί περφόρμερ έδωσαν ζωή στο όραμα που συνέλαβαν και οργάνωσαν οι Βασίλης Νούλας και Κώστας Τζημούλης

© Μαρία Τούλτσα

• ΤΕΥΧΟΣ874

01.06.2023, 19:42

• Δημήτρης Τσατσούλης

«Σεμπάσιαν» της ομάδας Nova Melancholia: Κριτική για την παράσταση στο ΠΛΥΦΑ

Η Ομάδα Nova Melancholia είναι από εκείνες τις νεανικές ομάδες που εισήγαγαν, στις αρχές του 21ου αιώνα, με έμπνευση και γνώση, τη θεατρική περφόρμανς στο πλαίσιο ενός πρόσφατα εκκολλαπτόμενου στην Ελλάδα μεταμοντερνιστικού θεάτρου. Σήμερα, με βασικούς συντελεστές τον, εκ των ιδρυτών της, Βασίλη Νούλα και πλέον τον Κώστα Τζημούλη, συνεχίζει τη δράση της με νέες προτάσεις, αλλά διατηρώντας πάντα το αρχικό ύφος μιας καλά μελετημένης σκηνικής-σκηνογραφικής «αναρχίας», της οποίας τα επιμέρους κομμάτια υπηρετούν με συνέπεια τη βασική Ιδέα.

© Μαρία Τούλτσα

Η συγκεκριμένη παράσταση αναμετράται με τα ποικίλα διακείμενα του ονόματος Σεμπάσιαν, ως αρχέτυπου που διατρέχει τις ποικίλες τέχνες, τόσο με κινηματογραφικές και εικαστικές αναπαραστάσεις όσο και με λογοτεχνικά κείμενα. Η μορφή του Αγίου Σεβαστιανού και ο μαρτυρικός του θάνατος γνωρίζουν πλούσια εικονιστική παράδοση στη Δυτική Τέχνη, έχοντας αναδειχθεί, τον 20ό αιώνα, σε ομοφυλοφιλικό πρότυπο στον εικαστικό και κυρίως στον κινηματογραφικό χώρο. Η νεότητα, η ομορφιά, ο πόνος που προκαλούν τα βέλη πάνω στο σώμα του, ο μαρτυρικός του θάνατος από τους Ρωμαίους έχουν γίνει σύμβολο του ομοερωτισμού, όπως γίνεται ορατός και στη λατινόφωνη ταινία του Ντέρεκ Τζάρμαν «*Sebastiane*» (1976), της οποίας αποσπάσματα προβάλλονται, μεταξύ άλλων, στην παράσταση. Ταυτόχρονα, η τιμωρία, η απειλή της βασάνου και του θανάτου του νεανικού σώματος, αντικειμένου πόθου αλλά και απαλοιφής του, βρίσκουν μεταφορικές αντιστοιχίες στη βία κατά των ομοφυλοφίλων αλλά και στη σύγχρονη πανούκλα του AIDS – μια και η πανούκλα έχει περιέργως συσχετιστεί με τον Άγιο Σεβαστιανό από τα Μεσαιωνικά ήδη χρόνια. Γι' αυτό και σε μια στιγμή της περφόρμανς οι ηθοποιοί θα αναφέρουν, ως σε φόρο τιμής, έναν κατάλογο

από γνωστά ονόματα καλλιτεχνών που πρώτοι, σε δύσκολες εποχές, υπήρξαν θύματα του AIDS.

© Μαρία Τούλτσα

Τα διακείμενα της παράστασης ανοίγουν σε ποικίλες όσες συνυποδηλώσεις, από τον «Σεμπάστιαν» του «Ξαφνικά πέρυσι το καλοκαίρι» (Tennessee Williams, 1958, σκηνοθεσία Joseph L. Mankiewicz, 1959) έως την ποιητική ομοερωτική ταινία σε φυλακές του Ζαν Ζενέ, «*Un Chant d'amour*» (1950) και στη συνέχεια σε αποσπάσματα από ταινίες του Jack Smith, εισηγητή για πολλούς της camp αισθητικής (βλ. την ταινία του «*Flaming Creatures*», 1963 και τις απαγορεύσεις της), του Kenneth Anger, ο οποίος παντρεύει σουρεαλισμό με ομοερωτισμό, του John Waters των ταινιών «*Pink Flamingos*» (1972), «*Hairspray*» (1988), με ιέρεια την Divine, και, φυσικά, του Πιερ Πάολο Παζολίνι, του Ζαν Κοκτώ, του Άντυ Γουόρχολ, του Αλέξη Μπίστικα ή, ακόμα, του Paul Schrader της ταινίας «*Mishima*» (1985), αυτοβιογραφικής του γνωστού Ιάπωνα συγγραφέα Γιούκιο Μισίμα – παθιασμένου με τις πολεμικές τέχνες και ομοφυλόφιλου, ο οποίος έχει αναπαραστήσει με τον εαυτό του φωτογραφικά τον Άγιο και ο οποίος θα δανείσει τη φαντασιακή εικόνα του σε σκηνές τις παράστασης.

© Μαρία Τούλτσα

Η ποίηση επίσης δίνει το παρόν της με προσεκτικά επιλεγμένα ποιήματα Ελλήνων και ξένων ποιητών, όπως ο Ανδρέας Αγγελάκης, ο Αλέξης Μπίστικας, ο Νίκος Αλέξης Ασλάνογλου, ο Ντίνος Χριστιανόπουλος, ο Ζακ Κωστόπουλος ή οι Ζαν Κοκτώ, Αλαίν Γκινσμπεργκ, Μπερνάρ-Μαρί Κολτές, Γκέοργκ Τρακλ κ.ά. Με ποιήματα υποδέχονται άλλωστε τους θεατές, εναλλάξ μπροστά στα μικρόφωνα, οι ηθοποιοί, στα ελληνικά ή στα αγγλικά, ενώ και κατά τη διάρκεια της παράστασης θα ακουστούν, ως παύσεις των δράσεων, νέα ποιήματα, πάντα με άμεσες ή έμμεσες αναφορές στον Σεβαστιανό ή στον ομοερωτισμό.

Είναι δύσκολο να περιγραφούν οι ποικίλες δράσεις με τη συνεχή κινητικότητα των πέντε ηθοποιών επί σκηνής, καθώς η όλη παράσταση δημιουργεί διαρκώς άπειρες αναφορές σε διάφορα καλλιτεχνικά έργα, άλλα εύκολα εντοπίσιμα, άλλα δυσκολότερα – ανάλογα με την προσληψιμότητα του θεατή.

© Μαρία Τούλτσα

Ενδιαφέρον σε αυτό το πλαίσιο έχει η έμμεση μορφική αναφορά στην παράσταση «Άμλετ» του πρωτοποριακού για το μεταμοντέρνο θέατρο αμερικανικού σχήματος Wooster Group – παράσταση κατά την οποία οι επί σκηνής ηθοποιοί έλεγαν τα λόγια ή μιμούνταν τις κινήσεις της παλαιάς κινηματογραφικής ταινίας του «Άμλετ» (1964), με τον Ρίτσαρντ Μπάρτον, σε σκηνοθεσία Τζων Γκίλγκουντ. Εδώ, επιχειρείται κάτι ανάλογο με τους επί σκηνής ηθοποιούς να εκφέρουν επακριβώς τα λόγια των ηθοποιών (Κάθριν Χέπμπορν, Ελίζαμπεθ Τέιλορ, Μοντγκόμερι Κλιφτ) από την ταινία «Ξαφνικά πέρυσι το καλοκαίρι», η οποία προβάλλεται πίσω τους. Με τη διαφορά, ότι οι φυλετικοί ρόλοι είναι αντεστραμμένοι: με ελάχιστη μεταμπίηση και όχι ακριβώς ίδιες κινήσεις, οι άνδρες της παράστασης υποδύονται τους γυναικείους ρόλους, ενώ τον Κλιφτ υποδύεται γυναίκα ηθοποιός, όχι μόνο δημιουργώντας μια ντραγκ αισθητική αλλά και αμφισβητώντας περιπαιχτικά τις κατεστημένες έμφυλες ταυτότητες.

© Μαρία Τούλτσα

Σε αυτό το πλαίσιο, τα κοστούμια και τα αξεσουάρ, τα οποία οι ηθοποιοί εναλλάσσουν διαρκώς, κινούνται από τις άμεσες ή έμμεσες αναφορές τους σε ταινίες έως σε ντραγκ αμφιέσεις που φλερτάρουν με το κίτς – κλασικό, άλλωστε, στοιχείο του μεταμοντέρνου θεάτρου. Ο Κώστας Τζημούλης, στον οποίο οφείλονται τα κοστούμια και τα σκηνικά, με δεσπόζοντα τα μεγάλα πανό, δημιουργεί έντεχνα αναφορές, έτσι ώστε, για παράδειγμα, οι σιδερένιες βέργες που κρατούν οι ηθοποιοί να παραπέμπουν στα βέλη που θανατώνουν τον Άγιο Σεβαστιανό όσο και στα όπλα του Μισίμα.

© Μαρία Τούλτσα

Οι νεαροί περφόρμερ της παράστασης αεικίνητοι, τραγούδησαν, χόρεψαν, έδωσαν ζωή στο όραμα που συνέλαβαν και οργάνωσαν οι Βασίλης Νούλας και Κώστας Τζημούλης, στους οποίους μάλλον οφείλονται και οι εξαιρετικοί φωτισμοί. Ο Pierre Magendie, ακούραστος «αθλητής» της παράστασης, ενθουσίασε στο τέλος, με στολή Μισίμα σε κόκκινο δερμάτινο, στο καταπληκτικό roledance του. Ο Νίκος Ντάσης, με το εύπλαστο σώμα και την ωραία φωνή στο τραγούδι, ο Χάρης Δούμουρας με τις σαρκάζουσες μεταμφιέσεις του, η δυναμική Χριστίνα Ράινχαρντ όπως και η Χριστίνα Καραγιάννη, αποτέλεσαν μια καλοδουλεμένη ομάδα, ικανή να ανταπεξέλθει στις ποικίλες απαιτήσεις της περφόρμανς, στα πολλαπλά πρόσωπα που πηγάζουν από την «ιδέα» του Σεμπάστιαν.

© Μαρία Τούλτσα

Μια περφόρμανς της Nona Melancholia, συνεπής στη λογική και την αισθητική της Ομάδας με τη διάχυση των νοημάτων σε πολλαπλούς σκηνικούς πυρήνες που υποδεικνύουν οι διακειμενικές αναφορές της, αλλά πάντα με κινητήριο μοχλό την πολιτισμική μονάδα του τίτλου της, τον «Σεμπάστιαν». Ως σύμβολο αισθησιακό, ηδυπαθές, μαρτυρικό, οπωσδήποτε ομοερωτικό, αλλά ταυτόχρονα, όπως αναφέρεται στο Πρόγραμμα, αποτροπαϊκό του κακού.